

บทที่ 5 ปรัชญาเต๋า - เอียงจื่อ

ปรัชญาเต๋า (Taoism)

ขณะที่ปรัชญามานุษยภาพนิยม (Humanism) ของลัทธิขงจื้อกำลังดำเนินไปสู่ลัทธิธรรมชาตินิยม (naturalism) ของปรัชญาเต๋าก็พัฒนาขึ้นมาคู่กัน ปรัชญาเต๋าเป็นปรัชญาของกลุ่มคนผู้หันหลังให้กับสังคมและเข้าหาธรรมชาติ เพราะฉะนั้น ปรัชญาเต๋าก็ได้ชื่อว่ามีลักษณะต่อต้านสังคม (anti-social character) เพราะมิได้เน้นหนักถึงความรับผิดชอบต่อบุคคลที่พึงมีต่อสังคมของตน กลุ่มคนเหล่านี้ได้แก่เอียงจื่อ (Yang Tzu) และจิ้งจื่อ (Chung Tzu) ซึ่งเราสามารถศึกษาทฤษฎีของนักปรัชญาเหล่านี้ได้โดยลำดับดังนี้

เอียงจื่อ (Yang Tzu)

ประวัติของเอียงจื่อ

เอียงจื่อมีชีวิตอยู่ช่วงประมาณ 40 ปี หลังจากที่ขงจื้อเสียชีวิต หรือประมาณ ปี 440-366 ก่อน ค.ศ. ความสำคัญของเอียงจื่อคือคำสอนของเขาทำให้เกิดไฟขึ้นในตัวของเขาเอง

ปรัชญาของเอียงจื่อ

ปรัชญาของเอียงจื่อนั้น เม็งจื่อเป็นผู้นำมาเสนอ ทั้งนี้ จากสายตาของเม็งจื่อแล้ว ปรัชญาของเอียงจื่อเป็นปรัชญาที่ใช้ไม่ได้เลย เพราะเป็นปรัชญาของคนเห็นแก่ตัว (an egoist) คนเห็นแก่ตัวที่ไม่มีวินยอุทิศตนเพื่อคนอื่นเลย ทั้งนี้ เม็งจื่อได้กล่าวเปรียบเทียบทำนองประชดประชันเอียงจื่อไว้ว่า “เอียงจื่อเลือกลัทธิเห็นแก่ตัว ถึงแม้เขาสามารถทำประโยชน์ต่ออาณาจักรทั้งมวลด้วยการตั้งผมตนเองเพียงเส้นเดียว เขาก็จะไม่ทำ”¹ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ตรงกันข้ามกับม่อจื่อ ซึ่งเม็งจื่อกล่าวประชดประชันไว้ว่า “ม่อจื่อเสนอลัทธิความรักโดยไม่มีแบ่งแยก ถ้าโดยการโกนผมได้ทั้งศีรษะและเปลือยหลังเท้า และสามารถทำให้เกิดผลประโยชน์ต่ออาณาจักรทั้งมวลเขาก็จะทำ”²

¹ D.C. Lau, tr., *Ibid.*, Book VII : PART A : 26 “Yang Tzu chooses egoism. Even if he could benefit The Empire by pulling out one hair he would not do it.”

² *Loc.cit.*, “If by shaving his head and showing his heels he could benefit the Empire, he would do it.”

จากถ้อยคำของเม่งจื๊อดังกล่าว ปรัชญาของเอียงจื๊อจึงเป็นปรัชญาที่ตรงกันข้ามกับปรัชญาของม่อจื๊อ กล่าวคือ ในขณะที่ม่อจื๊อมีความเห็นว่าสงครามเกิดจากความเห็นแก่ตนของมนุษย์ โดยไม่รู้จักรักแผ่ความรักไปยังบุคคลอื่น ๆ แต่เอียงจื๊อกลับเสนอความเห็นว่าเป็นมนุษย์ควรรักตนเอง อย่าได้ไปสนใจต่อประโยชน์ของผู้อื่นเลย นอกจากนี้ เม่งจื๊อยังกล่าวถึงปรัชญาของเอียงจื๊อและม่อจื๊อต่อไปว่า “ถ้าแนวทางของเอียงจื๊อและม่อจื๊อไม่มลายหายไป และแนวทางของขงจื๊อไม่เป็นที่รู้จัก ประชาชนก็จะถูกหลอกโดยลัทธิผิด ๆ และศีลธรรมก็จะถูกขัดขวาง เมื่อศีลธรรมถูกขัดขวาง เราก็เผยให้สัตว์ได้เห็นถึงวิธีทำลายมนุษย์ และในไม่ช้ามนุษย์ก็จะทำลายมนุษย์ด้วยกัน”³

Lieh Tzu ในศตวรรษที่ 3 ได้ นำปรัชญาเอียงจื๊อมาพูดถึงในแง่ของลัทธิริตวาท (Hedonism) กล่าวคือ Lieh Tzu มีความเห็นว่า เอียงจื๊อต้องการชักชวนให้คนแสวงหาความรื่นเริงจากชีวิต ด้วยการมีภรรยา สุนัขเลี้ยง เสื้อผ้าอาหารที่สวยงาม อาหารดี ๆ และใช้ชีวิตสนุกสนานกับผู้หญิงสวย ๆ

อย่างไรก็ตาม Wing-Tsit Chan, D.C. Lau และ R.B. Blakney มีความเห็นว่าทรรศนะของเม่งจื๊อและ Lieh Tzu ต่อปรัชญาของเอียงจื๊อดังกล่าวเป็นการบิดเบือนความคิดที่แท้จริงของเอียงจื๊อ

Wing-Tsit Chan มีความเห็นว่า เอียงจื๊อเป็นเพียงผู้ใช้ชีวิตตามธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเอียงจื๊อจึงปล่อยให้ชีวิตของตนดำเนินไปอย่างเสรี โดยไม่พยายามลงทุนใช้ร่างกายของตนเองเสี่ยงเพื่อแลกกับสิ่งอื่นใด เพราะไม่สนใจแม้แต่ชื่อเสียงและความร่ำรวย หรือความแตกต่างระหว่างการมีชีวิตกับความตาย การเน้นการปล่อยให้ชีวิตดำเนินไปเองโดยธรรมชาติต่างหากที่ทำให้เอียงจื๊อเป็นตัวแทนของปรัชญาเต๋า⁴

D.C., Lau มีความเห็นว่าคำพูดของเม่งจื๊อต่อปรัชญาของเอียงจื๊อนั้น “เป็นการบิดเบือนปรัชญาของเอียงจื๊ออย่างแน่นอน สิ่งที่เขา (เอียงจื๊อ) ต้องการสอนจริง ๆ ก็คือ ไม่ควรดึงผมออกจากร่างกายของตนเองเพื่อแลกกับความบันเทิงจากอาณาจักร”⁵ การดึงผมเป็นการทำลายธรรมชาติของชีวิตตนเอง และความบันเทิงที่ได้จากอาณาจักรย่อมเป็นชีวิตที่ผิดธรรมชาติ

³Ibid., Book III PART B 9 “If the way of Yang and Mo does not subside and the Way of Confucius is not proclaimed, the people will be deceived by heresies and the path of morality will be blocked when the part of morality is blocked, then we show animals the way to devour men, sooner or later it will come to men devouring men.”

⁴Wing -Tsit Chan, “Ibid.,” p. 39

⁵D.C. Lau, tr. Ibid., Footnote 3, p. 187 “This is almost certain to be a distortion of Yang Chu’s doctrine. What he taught was rather that one should not give a hair on one’s body in exchange for the enjoyment of the Empire.”

R.B. Blakney ได้แสดงความเห็นว่า เม่งจื่อเข้าใจปรัชญาของเอี้ยงจื่อผิดในขณะที่
ขงจื่อกล่าวถึงบุคคลผู้มีคุณธรรม เอี้ยงจื่อกลับกล่าวถึงบุคคลที่ควรมีชีวิตของเขาเองโดยแยก
อิสระออกจากสังคม ทั้งนี้ เอี้ยงจื่อได้สังเกตธรรมชาติมาเป็นเวลานานและพบวิถีธรรมชาติ
ซึ่งเป็นวิถีง่าย ๆ ที่ไม่ต้องใช้ความพยายามใด ๆ ทั้งสิ้น (effortless course) เขาจึงมีความเห็นว่า
มันคงจะดีสำหรับมนุษย์ ถ้าจะพยายามทำวิถีชีวิตของตนให้เหมือนกับวิถีธรรมชาติ⁶

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในการเรียบเรียงตำราปรัชญาจีนนี้ จึงขอจัดให้เอี้ยงจื่อเป็น
นักปรัชญาในฝ่ายปรัชญาเต๋า โดยยึดถือความเห็นของ Wing-Tsit Chan, D.C. Lau และ R.B. Blakney
ดังกล่าวแล้ว

---

⁶R.B. Blakney, tr. The Way of life, (New York, New American Library, C 1955.j p. 35